

อักษรวิจิตรภาษาเขมร

มหกรรมอักษรรูป

วัฒนชัย วัฒนชัย

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House
www.nupress.grad.nu.ac.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

วัฒนธรรม หนังสือนึ่ง

อักษรวิธิภาษาเขมร-- พิชณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2561.
158 หน้า.

1. ภาษาเขมร--ตัวอักษร. 2. ภาษาเขมร I. ชื่อเรื่อง.

495.93211

ISBN 978-616-426-074-0

ISBN (e-book) 978-616-426-075-7

สพท. 038

อักษรวิธิภาษาเขมร

วัฒนธรรม หนังสือนึ่ง

สงวนลิขสิทธิ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม ราคา 290 บาท

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

มีวางจำหน่ายที่

1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิทยกิจดี ชั้น 14 ซอยจุฬาลงกรณ์ 64 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา ศาลาพระเกี้ยว กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-7000-3

สยามสแควร์ กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-9881, 0-2255-4433

มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-5

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โทร. 044-216131-2

มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.ร.จปร.) จังหวัดนครนายก โทร. 037-393-023, 037-393-036

จัดสรรจามจรี กรุงเทพฯ โทร. 0-2160-5301

รัตนาธิบดี จังหวัดนนทบุรี โทร. 0-2950-5408-9

มหาวิทยาลัยพะเยา โทร. 0-5446-6799, 0-5446-6800

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โทร. 044-922662-3

สาขาย่อยคณะครุศาสตร์จุฬาฯ โทร. 0-2218-3979

2. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาคารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-0113

3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2613-3899, 0-2623-6493

สาขา ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 0-5394-4990-1

ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา โทร. 0-7428-2980, 0-74282981

4. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 หมู่ 16 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทร. 0-4320-2842

5. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทร. 0-4375-4174 , 0-4375-4679 ต่อ 105

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ออกแบบปก

สรุณา แสงเย็นพันธ์

พิมพ์ที่

รัตนสุวรรณาการพิมพ์ 3 30-31 ถนนพญาไท อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5525-8101

คำนำ

ภาษาไทยกับภาษาเขมรมีความใกล้ชิดกันมาก นับเป็นเวลานานมาแล้ว ตั้งแต่ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งเป็นศิลาจารึกหลักแรกที่จารึกด้วยภาษาไทยก็ปรากฏคำยืมจากภาษาเขมรเป็นจำนวนมาก แม้ในปัจจุบันภาษาไทยจะไม่ได้ยืมคำศัพท์ในภาษาเขมรมาใช้มากเช่นเดิมก็ตาม แต่การเรียนการสอนในภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ยังจำเป็นต้องมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาเขมร เช่น 208411 ไวยากรณ์เขมร, 208344 ภาษาเขมรในภาษาไทย, 208461 วรรณกรรมแปล, 208371 วรรณกรรมเขมร, และ 208343 อิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย รวมทั้งรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีต่างๆ ภาษาเขมรก็มีบทบาทสำคัญอยู่มาก

หนังสือเรื่อง “อักขรวิธีภาษาเขมร” เล่มนี้เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษาเขมรข้างต้น รวมทั้งเพื่อผู้สนใจได้ศึกษาด้วยตนเอง และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาของประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยได้อีกทางหนึ่ง

ผู้เขียนขอกราบระลึกในพระคุณของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรรณริน อาจารย์อัญญา จิตสุทธิญาณ ครูผู้เปิดโลกทัศน์ทางภาษาเขมรให้แก่ผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านเจ้าของข้อมูลต่างๆ ที่นำมาอ้างอิงไว้ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนถือเสมือนว่าทุกท่านเป็น “ครู” ของผู้เขียน ขอขอบคุณสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเด่น บุญปก, ดร.วิษณุกร ทองหล่อ และนายพร ลำเจียก นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอย่างยิ่ง ไว้ ณ โอกาสนี้

รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒนชัย หมั่นยิ่ง
ผู้เขียน

คำอธิบาย

อักษรย่อที่ปรากฏร่วมกับพินัยมที่ใช้สำหรับอธิบายที่มาของคำและชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ จะใช้อักษรย่อตามพจนานุกรมภาษาเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ.2512 (พุทธสาสนบัณฑิต, 2512, หน้า ๘-๙) โดยปริวรรตเป็นอักษรไทยดังต่อไปนี้

คำย่อในวงเล็บท้ายพินัยม สำหรับบอกที่มาของคำ ดังนี้

- บาร. ภาษาฝรั่งเศส (ภาสตาทังไรส)
- ส. ภาษาสันสกฤต (ภาสตาส์สุท)
- บา. ภาษาบาลี (ภาสตาทะ)
- ส. ภาษาไทย (ภาสตาส์)
- ล. ภาษาลาว (ภาสตาท)
- อ. ภาษาอังกฤษ (ภาสตาส์)

อักษรย่อหน้าพินัยม สำหรับบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้

- กิ. คำกริยา (กิริยาส)
- น. คำนาม (นามส)
- ค. คำคุณศัพท์ (คฺรส)
- วิ. คำวิเศษณ์ (วิเสส)
- บ.ส. คำปกติสังขยา หรือคำจำนวนนับ (บคฺลิสฺ)
- กิ.วิ. คำกริยาวิเศษณ์ (กิริยาวิเสส)
- นิ. คำนิบาต (นิบาต)
- บ.ส. คำบุรุษสรรพนาม (บุริส)
- สพพ. คำสรรพนาม (สพพ)
- อา.นิ. คำอายตนิบาต (อายตนิบาต)
- วิ.ส. คำวิเศษณ์สรรพนาม (วิเสส)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 วิวัฒนาการตัวอักษรเขมร	1
อักษรที่พบบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	2
1. อักษรปัลลวะ	2
2. อักษรหลังปัลลวะ	2
3. อักษรเขมร	3
คำถามท้ายบทที่ 1	7
บทที่ 2 ระบบเสียงภาษาเขมร	9
1. หน่วยเสียงพยัญชนะภาษาเขมร	11
1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	11
1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด	13
2. หน่วยเสียงสระภาษาเขมร	14
คำถามท้ายบทที่ 2	15
บทที่ 3 อักษร สระ และเครื่องหมายเขมร	17
1. อักษรเขมร	17
1.1 การเขียนตัวอักษรเขมร	20
1.2 รูปร่างอักษรที่มีลักษณะคล้ายกัน	21
1.3 รูปร่างอักษรเขมรเทียบกับอักษรไทย	23
2. สระเขมร	24
2.1 สระจม	24
2.2 สระลอย	27

เรื่อง	หน้า
3. เครื่องหมายในภาษาเขมร	30
3.1 เครื่องหมายสำหรับเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ	30
3.1.ก เครื่องหมายตรีศัพท์	31
3.1.ข เครื่องหมายมุสิกทันต์	31
3.1.ค เครื่องหมายเกบียสโกรม	32
3.2 เครื่องหมายอื่นๆ	35
3.2.ก เครื่องหมายรัสสัญญา	35
3.2.ข เครื่องหมายสังโยคสัญญา	37
3.2.ค เครื่องหมายทัณฑฆาต	39
3.2.ฅ เครื่องหมายโรบาท	40
3.2.ง เครื่องหมายระมุข	42
3.2.จ เครื่องหมายยกุลพิณฑุ	44
3.2.ฉ เครื่องหมายเลขอัศญา	45
3.2.ช เครื่องหมายกากบาท	46
3.2.ฌ เครื่องหมายชั้นพิณฑุ	47
3.2.ญ เครื่องหมายทวิพิณฑุเลข	48
3.2.ฎ เครื่องหมายเลขโท	49
คำถามท้ายบทที่ 3	50
บทที่ 4 อักษรวิธภาษาเขมร	61
1. พยัญชนะสะกด	61
1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-p/	61
1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-t/	62
1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-c/	62
1.4 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-k/	63
1.5 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-q/	63
1.6 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-h/	63
1.7 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-m/	64

เรื่อง	หน้า
1.8 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-n/	64
1.9 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-ก/	65
1.10 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-η/	65
1.11 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-l/	65
1.12 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-w/	65
1.13 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-y/	66
2. การเปลี่ยนเสียงสระเมื่อประกอบกับตัวสะกด	67
3. พยัญชนะควบกล้ำ	69
3.1 การอ่านพยัญชนะควบกล้ำ	70
3.2 ตัวอย่างอักษรควบในภาษาเขมร	73
4. อักษรนำ	78
5. ตัวสะกดซ้อน	79
5.1 เมื่อมีตัวสะกดซ้อน 1 ตัว	79
5.2 เมื่อมีตัวสะกดซ้อน 2 ตัว	80
5.3 เมื่อมีตัวสะกดซ้อน 3 ตัว	81
5.4 เมื่อมีตัวสะกดซ้อนมีสระ	82
6. คำสองพยางค์แบบซ้อนพยัญชนะ	82
6.1 เมื่อคำพยางค์แรกไม่มีรูปสระ	83
6.2 เมื่อคำพยางค์แรกพยัญชนะกลุ่มเสียงอ /aa/	84
6.3 เมื่อคำพยางค์แรกประกอบสระอื่นนอกจาก /aa/	85
คำถามท้ายบทที่ 4	86
บทที่ 5 ลักษณะการสร้างคำในภาษาเขมร	101
1. การเติมหน้า	102
2. การเติมกลาง	105
คำถามท้ายบทที่ 5	107

เรื่อง	หน้า
บทที่ 6 หลักการปริวรรต	111
1. การปริวรรตอักษร	112
2. การปริวรรตสระ	113
2.1 สระจม	113
2.2 สระลอย	114
3. การปริวรรตคำพยางค์เดียว	115
4. การปริวรรตคำที่มีเครื่องหมาย	116
เครื่องหมายตรีสัพท์	116
เครื่องหมายมุสิกทัณฑ์	116
เครื่องหมายเกปิยโสกรม	116
เครื่องหมายรัสส์ัญญา	117
เครื่องหมายสังโยคส์ัญญา	117
เครื่องหมายพันทฆาต	117
เครื่องหมายโรบาท	118
เครื่องหมายระมุข	118
เครื่องหมายยกุลพินทุ	118
เครื่องหมายเลขอัษฎา	119
เครื่องหมายกากบาท	119
5. การปริวรรตคำหลายพยางค์	120
พยัญชนะควบกล้ำ	120
อักษรนำ	120
ตัวสะกดซ้อน	121
คำถามท้ายบทที่ 6	123

เรื่อง	หน้า
เฉลยคำถามท้ายบท	125
คำถามท้ายบทที่ 1	125
คำถามท้ายบทที่ 2	125
คำถามท้ายบทที่ 3	126
คำถามท้ายบทที่ 4	129
คำถามท้ายบทที่ 5	137
คำถามท้ายบทที่ 6	140
บรรณานุกรม	142
ดัชนี	144

ตัวอย่าง

บทที่ 1

วิวัฒนาการตัวอักษรเขมร

อารยธรรมจากอินเดียได้แพร่เข้ามายังดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาจเริ่มจากการติดต่อค้าขาย ซึ่งปรากฏหลักฐานย้อนไปถึงสมัยราชวงศ์ชุนชิว (ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7) ดังปรากฏหลักฐานโบราณวัตถุศิลปะอินเดียตามเมืองท่าในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ทราบว่า บริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการติดต่อกับทางอินเดียมายาวนาน

ชาวอินเดียที่เข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นระลอกๆ นอกจากเข้ามาทำการค้าขายแล้วก็ได้นำอารยธรรมต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างชาติ เช่น กรีก โรมัน และเปอร์เซีย ก่อนเข้ามาสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อารยธรรมสำคัญ เช่น ระบบการเมือง การปกครอง สถาบันกษัตริย์ ระบบสังคม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปกรรม เทคโนโลยีและการผลิต วรรณกรรม และภาษาต่างๆ เช่น ภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี โดยเฉพาะตัวอักษรสมัยราชวงศ์ปัลลวะที่นิยมใช้ในอินเดียตอนใต้ ก็ได้แพร่กระจายเข้ามาสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้พัฒนาเป็นรูปอักษรต่างๆ อีกจำนวนมาก (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2554, หน้า 16)

อักษรที่พบบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. อักษรปัลลวะ (Pallava script)

อักษรปัลลวะ คือ อักษรที่ใช้ในสมัยของราชวงศ์ปัลลวะ โดยพัฒนามาจากอักษรพราหมี¹ ใช้ในอินเดียทางตอนใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาได้พัฒนาเป็นอักษรต่างๆ ทั้งในอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จูไรร์ตัน ลักษณะศิริ (2552, หน้า 486) กล่าวว่า อักษรของราชวงศ์ปัลลวะที่เผยแพร่ไปยังดินแดนนอกอินเดีย คือ ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วก็ได้พัฒนาต่อไปเป็นอักษรต่างๆ หลายชนิดเพื่อใช้บันทึกภาษาต่างๆ ในดินแดนดังกล่าว อักษรหลักที่พัฒนาจากอักษรปัลลวะในดินแดนนี้มี 4 ชนิด คือ

1. อักษรจามปา (Champa script)
2. อักษรเขมร (Khmer script)
3. อักษรมอญ (Mon script)
4. อักษรกวิ (Kawi script)

โดยอักษร 3 ชนิดแรกพัฒนาขึ้นในดินแดนที่เป็นประเทศกัมพูชา เวียดนาม พม่า ไทย และลาวปัจจุบัน ส่วนอักษรกวิพัฒนาขึ้นในดินแดนที่เป็นประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน

2. อักษรหลังปัลลวะ (Post Pallava script)

อักษรหลังปัลลวะ คือ อักษรปัลลวะที่แพร่กระจายเข้ามาสู่บริเวณแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วมีพัฒนาการต่อจากอักษรปัลลวะ โดยมีพัฒนาการต่างจากอักษรปัลลวะในประเทศอินเดีย มีลักษณะเปลี่ยนไปตามสภาพภูมิประเทศและสังคม แต่ยังคงมีโครงสร้างพื้นฐานของตัวอักษรที่คล้ายกับอักษรปัลลวะอยู่ ตัวอักษรหลังปัลลวะนี้มีลักษณะแตกต่างกันไปตามถิ่นต่างๆ และพัฒนาเป็นตัวอักษรชนิดต่างๆ ต่อไป

¹ อักษรพราหมี (Brahmi script) คือ อักษรที่ใช้ในอินเดีย พบในจารึกสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ในช่วง พ.ศ. 273 และเป็นต้นแบบของอักษรส่วนใหญ่ในอินเดีย

บทที่ ๕

ระบบเสียงภาษาเขมร

ภาษาเขมรจัดอยู่ในกลุ่มภาษามอญ-เขมร เป็นกลุ่มของภาษาพื้นเมืองในแถบอินโดจีน อยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic languages) ทั้งยังได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต จากอิทธิพลของศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลจากภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเวียดนาม ฯลฯ ซึ่งเป็นผลมาจากการติดต่อกัน ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ การค้าขาย การเมือง เป็นต้น

ภาษาเขมรมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไปตามถิ่นต่างๆ สามารถแบ่งเป็นภาษาถิ่นได้ 5 สำเนียง คือ

- สำเนียงเขมรต่ำ (เขมรกรอม) ใช้พูดในแถบสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในประเทศเวียดนาม
- สำเนียงเขมรสูง (เขมรเลอ) ใช้พูดในชาวไทยเชื้อสายเขมรในแถบอีสานใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ ฯลฯ

- สำเนียงตะวันตก ใช้พูดทางภาคตะวันตกของประเทศกัมพูชาบริเวณทิวเขาบรรทัด และจังหวัดจันทบุรี ในไทย
- สำเนียงพนมเปญ ใช้พูดในพนมเปญและจังหวัดโดยรอบ ถือเป็นสำเนียงกลางของกัมพูชา
- สำเนียงพระตะบอง ใช้พูดทางแถบภาคเหนือของประเทศกัมพูชา

ภาษาเขมรสามารถจัดอยู่ในกลุ่มภาษาได้สองกลุ่มภาษา คือ ภาษาคำโดดและภาษาคำติดต่อ ในภาษาเขมรคำส่วนใหญ่เป็นคำโดด แต่มีลักษณะการสร้างคำแบบภาษาคำติดต่อโดยการเติมหน้าคำ (Prefix) และการเติมกลาง (infix) โครงสร้างประโยคพื้นฐานของภาษาเขมรประกอบด้วย ประธาน+กริยา+กรรม เช่นเดียวกับภาษาไทย

ระบบเสียงในภาษาเขมรประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงสระ

คำอธิบาย

บทที่ ๓

อักษร สระ และเครื่องหมายเขมร

1. อักษรเขมร (Khmer script)

อักษรในภาษาเขมรมีสองแบบ คือ อักษรตัวเต็มและตัวเชิง อักษรตัวเต็ม เป็นอักษรที่ใช้โดยทั่วไปเขียนบนเส้นบรรทัด ใช้สำหรับเป็นพยัญชนะต้นในคำพยางค์เดียว หรือใช้เป็นตัวสะกดได้ เช่น ក ច ដ ប ឃ ส่วนอักษรตัวเชิง หรือ ដើង หมายความว่า เท้า, ตีน อักษรตัวเชิงใช้สำหรับเขียนเป็นพยัญชนะควบกล้ำ อักษรนำ ตัวสะกดซ้อน คำสองพยางค์แบบซ้อนพยัญชนะ หรือคำแผลง โดยเขียนได้อักษรตัวเต็ม

อักษรตัวเต็มในภาษาเขมรมีทั้งหมด 33 รูปตัวอักษร และอักษรตัวเชิงมี 32 รูป อักษรเขมรแบ่งเป็น สองกลุ่ม คือ กลุ่มเสียงไม่ก้อง (อโฆษะ) และกลุ่มเสียงก้อง (โฆษะ) หรือกลุ่มเสียง ออ /aa/ และกลุ่มเสียง โอ /oo/ และจัดตัวพยัญชนะตามกลุ่มพยัญชนะวรรค⁶ ดังนี้

⁶ อดุลย์ ตะพั้ง และพลอย แสงลอย (2559, หน้า 5) กล่าวว่า เนื่องจากตัวพยัญชนะเขมรเป็นตัวพยัญชนะที่สร้างขึ้นหรือได้ดัดแปลงมาจากตัวอักษรปัลลวะในประเทศอินเดียตอนใต้ดั้งเดิมได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการจัดตัวพยัญชนะหรือแบ่งกลุ่มตัวพยัญชนะหรือการเข้าวรรคของตัวพยัญชนะจึงเป็นแบบเดียวกันกับการจัดกลุ่มในตัวอักษรปัลลวะ

แบบอักษรเขมรเรียง

วรรณคดี	เสียงไม่ก้อง (อโฆษะ)				เสียงก้อง (โฆษะ)					
	เสียงเบา		เสียงหนัก		เสียงเบา		เสียงหนัก		เสียงนาสิก	
วรรณคดี กะ	ក	ក	ខ	ខ	គ	គ	ឃ	ឃ	ង	ង
	/kaa/		/khaa/		/kwa/		/khwa/		/ŋwa/	
วรรณคดี จะ	ច	ច	ឆ	ឆ	ជ	ជ	ឈ	ឈ	ញ	ញ
	/caa/		/chaa/		/cwa/		/chwaa/		/tŋwa/	
วรรณคดี ฎะ	ដ	ដ	ថ	ថ	ត	ត	ត	ត	ណ	ណ
	/daa/		/thaa/		/dwa/		/thwa/		/naa/	
วรรณคดี ตะ	ត	ត	ថ	ថ	ទ	ទ	ជ	ជ	ន	ន
	/taa/		/thaa/		/twa/		/thwa/		/nwa/	
วรรณคดี ปะ	ប	ប	ផ	ផ	ព	ព	ក	ក	ម	ម
	/baa/		/phaa/		/pwa/		/phwa/		/mwa/	
ไม่จัดกลุ่มเสียง (โฆษะ-อโฆษะ)										
พิเศษ วรรณคดี	យ	យ	រ	រ	ល	ល	វ	វ		
	/yaa/		/raa/		/laa/		/vaa/			
	ស	ស	ហ	ហ	ឡ	-	អ	អ		
	/saa/		/haa/		/laa/		/qaa/			

บทที่ 4

อักษรวิธภาษาเขมร

อักษรวิธภาษาเขมร หมายถึงวิธีการเขียนและอ่านให้ถูกต้องตามหลักภาษาของเขมร รวมทั้งลักษณะทางไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษร การอ่าน การเขียน และการใช้ตัวอักษร ซึ่งภาษาเขมรและภาษาไทยแม้ตัวอักษรจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่มีรูปการสะกดคำ การอ่านออกเสียงที่แตกต่างกันซึ่งสามารถศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

1. พยัญชนะสะกด หรือในภาษาเขมรเรียกว่า พยัญชนะประกอบ (ព្យញ្ជន្តប្រកប /pyñæn cĕəq nĕəq tuə praa kaap/) พยัญชนะสะกดในภาษาเขมรมี 13 หน่วยเสียง คือ /p t c k q h m n ñ ŋ l w y/ มีลักษณะการผสมกับพยัญชนะต้นและสระ ดังนี้

1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-p/ คือ พยัญชนะที่สะกดด้วย “บ, ต, ก” เทียบได้กับแม่ กบ ในภาษาไทย เช่น

ប	កប	/kaap/	กิ., กิ.วิ. เจริญ, ให้ผลดี.
	ចប	/caap/	น. จอบ.
	ដប	/daap/	น. ขวด.

ต	เคต	/kooɾup/	น. เคารพ (สั. เคารว, บา. คารว).
	กต	/phiəp/	น. ภาวะ (สั., บา.).
	กต	/phup/	น. โลก, ภพ (สั., บา.ภว).
ค	ลาค	/liəp/	น. ลาก (สั., บา.).
	ลาค	/loop/	น. โลก.

1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-t/ คือ พยัญชนะที่สะกดด้วย “ต, ๑, ฌ, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘” เทียบได้กับแม่ กต ในภาษาไทย เช่น

ត	เคต	/kaot/	กิ. เกรงขาม, เคารพ.
ទ	๑	/baat/	นิ. ครับ (คำขานรับสำหรับเพศชาย).
ជ	๒	/praakot/	คุ. ปราบ (สั., บา.).
ប	๓	/baat/	น. การเรียน, เรื่องราว (ปราชู) (สั., บา.).
ខ	๔	/miet/	น. รูปร่าง.
ច	๕	/rüət/	น. รถ.
ធន	๖	/qaawut/	น. อาวุธ (สั., บา.).
ធន	๗	/qaasaat/	น. เดือนแปด (สั., บา.).

1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะสะกด /-c/ คือ พยัญชนะที่สะกดด้วย “๘, ๙” เช่น

ត	๘	/kaac/	คุ. คุร่าย.
	๙	/touc/	คุ. เล็ก.
	๑๐	/rüəc/	กิ., กิ.วิ. ที่กระดิก หรือแกว่ง.
ជ	๑๑	/puuc/	น. พันธุ์ไม้, พืช (สั.วีช, บา.พีช).
	๑๒	/riəc/	น. พระราชา, ราช (บา., สั.).
	๑๓	/qac/	กิ. จุด.

บทที่ 5

ลักษณะการสร้างคำในภาษาเขมร

(คำแผลง)

ภาษาเขมรมีการสร้างคำศัพท์หลายรูปแบบโดยเกิดจากการนำหน่วยคำมาประกอบกัน หน่วยคำในภาษาเขมรมีทั้งหน่วยคำอิสระ และหน่วยคำไม่อิสระ⁸ เช่น การประสมคำ การซ้อนคำ การซ้ำคำ การยืมคำศัพท์ เช่นเดียวกับภาษาไทย แต่ในภาษาเขมรมีอีกหนึ่งลักษณะการสร้างคำศัพท์ที่โดดเด่นอีกวิธีการหนึ่ง คือ การแผลงคำ

การแผลงคำศัพท์ในภาษาเขมร คือ การนำหน่วยคำไม่อิสระมาประกอบกับหน่วยคำอิสระ คำที่นำมาแผลงนั้นเรียกว่า “รากศัพท์” โดยมักเป็นคำพยางค์เดียว ซึ่งเมื่อแผลงแล้วได้คำศัพท์ใหม่ที่มีเค้าโครงของรากศัพท์ ทั้งเสียงและความหมาย ในภาษาเขมรมีการแผลงคำศัพท์อยู่ 2 วิธี คือ

⁸ หน่วยคำไม่อิสระ คือ หน่วยคำที่ไม่สามารถปรากฏขึ้นได้โดยอิสระต้องประกอบกับหน่วยคำอื่น แต่มีความหมายในทางไวยากรณ์

1. การเติมหน้า (prefix) คือ การเติมหน่วยคำไม่อิสระลงทางด้านหน้าของรากศัพท์โดยกลวิธีดังนี้

1.1 เติมพยัญชนะ (C-) คือ การเติมพยัญชนะต้นเดี่ยวลงทางด้านหน้ารากศัพท์ เมื่อเติมลงไปแล้วเสียงพยัญชนะต้นที่เติมลงไปนี้จะทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้น ส่วนพยัญชนะต้นของรากศัพท์จะกลายเป็นพยัญชนะควบ เช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติม C-	คำแผลง	ความหมาย		
ฉี่	/ɲum/	ค. ร้อนระอุ.	/ph-/	ฉี่	/pɲum/	กิ. ทำให้ร้อนระอุ.
ฆ่า	/dac/	กิ. ขาด.	/ph-/	ฆ่า	/pdac/	กิ. ตัด.
เล่น	/rñəh/	กิ. มีชีวิตอยู่.	/s-/	เล่น	/srəh/	ค. สด.
กบ	/riəp/	ค. ราบ.	/k-/	กบ	/kraəp/	กิ. กราบ.
หุบ	/houp/	กิ. ทาน, กิน.	/m-/	หุบ	/mhoup/	น. กีบข้าว.

1.2 เติมพยัญชนะ และสระ (CV-) คือ การเติมพยัญชนะต้นเดี่ยวและสระ (ที่ไม่ปรากฏรูป) ลงทางด้านหน้ารากศัพท์ เมื่อเติมลงไปแล้วจะทำให้กลายเป็นคำสองพยางค์ เสียงพยัญชนะต้นที่เติมลงไปนี้จะทำหน้าที่เป็นพยางค์แรก ส่วนรากศัพท์จะกลายเป็นพยางค์ที่สอง เช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติม CV-	คำแผลง	ความหมาย		
กาย	/kaay/	กิ. โถย, คู้ย.	/ka-/	กกาย	/kakaay/	กิ. คู้ย, ตะกาย.
กะ	/keh/	กิ. แคะ.	/ka-/	กกะ	/kakeh/	กิ. สะกิด.
จิก	/cək/	กิ. จิก, กัด.	/ca-/	จจิก	/cacək/	กิ. จิกกันไปมา.
บุค	/bok/	กิ. ตำ.	/rɔ-/	รบुक	/rɔbok/	น. เครื่องสำหรับตำ, ครก.
บัง	/ban/	กิ. บัง, กั้น.	/rɔ-/	รบัง	/rɔban/	น. เครื่องบัง.

บทที่ ๕

หลักการปริวรรต

การปริวรรต คือ การเปลี่ยน หนมฺ เวียน หรือแปรไป อย่างเป็นระบบ การปริวรรตตัวอักษร จากอักษรเขมรมาเป็นอักษรไทย จะทำให้ผู้ศึกษาภาษาเขมรเข้าใจความหมายของคำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากภาษาไทยและภาษาเขมรมีการรับอิทธิพลจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเข้ามาใช้ อีกทั้ง ภาษาไทยและเขมรยังมีการยืมคำศัพท์ของกันและกัน คำศัพท์เขมรและไทยจึงมีความใกล้เคียงกันมาก

ประการหนึ่งรูปอักษรไทย และเขมรยังมีความใกล้เคียงกัน แต่อักษรวิธีการเขียนแตกต่างกัน ไปบ้าง ดังนั้นหากผู้ศึกษาสามารถนำอักษรไทยเข้าไปแทนอักษรเขมรหรือที่เรียกว่าการปริวรรตนั้น จะทำให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และอักษรวิธีของเขมรได้ง่ายขึ้น

1. การปรัวรรคอักษร อักษรเขมรสามารถแทนด้วยอักษรไทยได้ดังนี้

วรรค	รูปอักษร									
	อักษรเขมร	อักษรไทย	อักษรเขมร	อักษรไทย	อักษรเขมร	อักษรไทย	อักษรเขมร	อักษรไทย	อักษรเขมร	อักษรไทย
วรรค กะ	ក	ก	ខ	ข	គ	ค	ឃ	ฃ	ង	ง
วรรค จะ	ច	จ	ឆ	ฉ	ជ	ช	ឈ	ฌ	ញ	ญ
วรรค ฎะ	ដ	ฎ	ប	บุ	ឡ	๗	ព	ตม	ណ	ณ
วรรค ตะ	ត	ต	ថ	ถ	ទ	ท	ធ	ธ	ន	น
วรรค ปะ	ប	บ	ផ	ฝ	ព	พ	ក	ภ	ម	ม
เศษวรรค	យ	ย	រ	ร	ល	ล	វ	ว		
	ស	ส	ហ	ห	ឡ	ฬ	អ	อ		